

Borås kommun
boras.stad@boras.se

Beslut för förskoleklass och grundskola

efter tillsyn i Rångedalaskolan
i Borås kommun

Tillsyn i Rångedalaskolan

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Borås kommun under hösten 2016. Rångedalaskolan besöktes av Skolinspektionen den 27, 29 och 30 september 2016.

Måluppfyllelse och resultat

Kunskapsresultat

Årskurs 3

Enligt de uppgifter som rektorn lämnat till Skolinspektionen bedömdes samtliga elever i årskurs 3 nå kunskapskraven i svenska läsåret 2015/16. Måluppfyllelsen i svenska har varierat mellan 88 och 100 procent de senaste fem åren. I matematik bedömdes 80 procent av eleverna i årskurs 3 nå kunskapskraven läsåret 2015/16. Måluppfyllelsen i matematik har varierat mellan 80 och 100 procent de senaste fem åren.

Årskurs 6

Skolverkets statistik för läsåret 2014/15 visar att samtliga elever i årskurs 6 fick godkända betyg, d.v.s. A-E i alla ämnen de undervisats i. Enligt de uppgifter som rektorn lämnat till Skolinspektionen fick samtliga elever i årskurs 6 även godkända betyg läsåret 2013/14. För läsåret 2015/16 saknas uppgifter på grund av att det då inte gick några elever i årskurs 6, eleverna gick denna årskurs vid en annan skola.

Resultat av arbetet med trygghet och studiero

Under hösten 2015 har Skolinspektionen låtit elever i årskurs 5, personal samt föräldrar och vårdnadshavare besvara en enkät om bland annat studiero. På grund av för få svarande finns det inte något enkätresultat vare sig för elever eller för personal. Enkätresultatet för föräldrar och vårdnadshavare innehåller för få svar för att vara tillförlitligt.

Översikt över konstaterade brister i verksamheten

Skolinspektionens ingripanden

Område	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
1. Undervisning och lärande	Föreläggande vid vite	2017-06-15
2. Extra anpassningar och särskilt stöd	Föreläggande vid vite	2017-06-15
3. Bedömning och betygssättning	Ingen brist konstaterad	
4. Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling	Föreläggande vid vite	2017-06-15
5. Förutsättningar för lärande och trygghet	Föreläggande vid vite	2017-06-15
6. Styrning och utveckling av verksamheten	Föreläggande vid vite	2017-06-15

Sammanfattande bedömning

Tillsynen av Rångedalaskolan visar att det finns allvarliga brister i verksamheten som huvudmannen tillsammans med rektorn måste åtgärda så att bestämmelserna i skollagen och övriga författningar efterlevs.

Skolinspektionen har vid tillsynen sett ett flertal brister varav flera bedöms som mycket allvarliga. Bland annat har brister kunnat konstateras i skolans arbete med särskilt stöd och i studieron i vissa klasser. Det framkommer att signaler om elevers behov av särskilt stöd inte alltid når elevhälsa eller rektor, och att elever, som av elevhälsan konstaterats vara i behov av utredning om särskilt stöd, inte blir utredda trots att detta anmälts till rektor, med följd att elever blir utan särskilt stöd.

Det har också framkommit att elevhälsan enbart i undantagsfall görs delaktiga i utredningar av elevers behov av särskilt stöd, då samverkan med elevhälsan i regel inte sker. Elevhälsan ska ha en central funktion vid utredning av elevers behov av särskilt stöd. Att elevhälsan på skolenheten inte engageras i arbetet med elever i behov av särskilt stöd medför en påtaglig risk för att elevernas behov inte utreds allsidigt.

Beträffande studieron framkommer att det på skolan finns klasser där det under stora delar av lektionerna är stökigt och där det inte råder studiero. Elever som Skolinspektionen talat med har gett uttryck för att bristen på studiero påverkar deras möjlighet att lära sig allt de skulle behöva lära sig i skolan. Tillsynen visar också att elevhälsan inte involveras i tillräcklig omfattning i personalens vardagliga arbete med bland annat studiero och att elevhälsan inte heller bedriver ett förebyggande och hälsofrämjande arbete.

Enligt Skolinspektionen riskerar dessa brister, och övriga brister som konstateras i verksamheten, att leda till att eleverna på sikt inte når målen för utbildningen. Att brister av det slag som konstateras finns i de tidiga skolåren, där grunderna till fortsatta studier ska läggas, kan äventyra hela den kommande skolgången för eleverna.

Tillsynen visar dessutom att lärarna inte tar tillräcklig hänsyn till varje enskild elevs behov och förutsättningar i undervisningen. Lärarna anpassar inte undervisningen till alla elever, varken till de som har svårare eller de som har lättare att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Vid tillsynen konstateras också att eleverna inte får ett tillräckligt stort inflytande över sin undervisning. Att eleverna får inflytande över undervisningens utformning och innehåll är viktigt för att säkerställa undervisningens kvalitet och möjligheten att anpassa lärandet efter elevernas behov och förutsättningar.

Flera av de brister i verksamheten som konstateras vid tillsynen har pågått under en längre tid. Enligt Skolinspektionen är en förklaring till att bristerna har funnits under en längre tid och att personalen på skolenheten inte uppmärksammats på eller arbetat med bristerna att ledarskapet vid skolenheten också brustit över tid. Det bristande ledarskapet har medfört att skolenheten i stora delar saknat ett systematiskt kvalitetsarbete som varit inriktat på kunskapsresultaten och undervisningen. Problematiken vid skolenheten har förvärrats av att skolenheten under flera år stått utan fungerande elevhälsa, vilket bland annat bidragit till de stora bristerna i arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd.

Utöver detta visar Skolinspektionens tillsyn att rektorn inte ser till att lärarna vid skolenheten samverkar med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen och att rektorn och lärarna inte ser till att skolbiblioteket används för att stödja elevernas lärande och kunskapsutveckling.

Mot bakgrund av de allvarliga brister som finns i verksamheten vill Skolinspektionen se en tydlig förändring som får genomslag i hela verksamheten och särskilt i de delar som direkt berör eleverna och deras undervisning.

Det framstår som att de processer som huvudman och skola behöver utveckla hänger nära samman med varandra och den sammantagna effekten av de olika enskilda bristerna i verksamheten har fått till följd att elevernas utveckling mot målen äventyras.

Skolenheten står inför stora utmaningar och även om vissa processer påbörjats finns det allvarliga brister inom flera delar av verksamheten. Tillsynen har visat att flera av de ovan nämnda bristerna pågått under lång tid, i något fall i flera år. Några av de brister som påträffats vid tillsynen konstaterades även år 2013 då Skolinspektionen genomförde tillsyn vid skolenheten.

Av skäl som utvecklas nedan har Skolinspektionen förenat föreläggandena i detta beslut med vite. Skolinspektionen kan konstatera att huvudmannen och rektorn vid skolenheten måste vidta kraftfulla åtgärder för att alla elever ska få en utbildning enligt kraven i skollagen och andra författningar.

Nedan följer en mer detaljerad redogörelse för de brister som Skolinspektionen kunnat konstatera vid tillsynen.

Skolinspektionens beslut

Föreläggande vid vite

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 och 27 §§ skollagen (2010:800) Borås kommun att vid vite av 1 000 000 kronor senast den 15 juni 2017 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Skolinspektionen förutsätter att huvudmannen skyndsamt vidtar åtgärder för att avhjälpa de brister som påtalats i verksamheten.

Om Borås kommun inte följer detta föreläggande kan Skolinspektionen ansöka hos förvaltningsrätten om utdömmande av vitet.

Undervisning och lärande

Skolan ska se till att den ordinarie undervisningen utgår från och genomförs på ett sådant sätt att den främjar elevernas möjligheter att nå de nationella målen och kunskapskraven. I detta ingår att läraren ger eleverna ett aktivt lärarstöd genom att exempelvis genomföra strukturerade lektioner, genomföra undervisningen utifrån tydliga mål och syften och ge eleverna tydliga beskrivningar och förklaringar. Vidare anpassar läraren undervisningen efter elevernas olika förkunskaper och intressen, och ger eleverna såväl stöd som stimulans och utmaningar. I detta arbete kan samråd med elevhälsan underlätta. Genom bland annat en varierad, stimulerande och utmanande undervisning, och genom konstruktiv återkoppling, stärker läraren elevernas vilja att lära. För att kunna individanpassa undervisningen och ge eleverna inflytande över denna är det centralt att läraren skaffar sig kunskap om elevernas olika behov och förutsättningar, liksom låter eleverna vara delaktiga i planeringen av undervisningen.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Borås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- I undervisningen tas hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. (1 kap. 4 § och 3 kap. 3 § skollagen; Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2. Kunskaper)
- Lärarna ser till att eleverna får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. (Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen.

- Lärarna ska vid planering och genomförande av undervisningen ta hänsyn till varje enskild elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande så att lärarna anpassar undervisningen till alla elever, även de som har svårt respektive lätt att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.
- Lärarna ska se till att eleverna får ett reellt inflytande på arbets sätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.
- Huvudmannen och rektorn ska se till att lärarresursen på skolenheten är utformad så att elevernas rätt till utbildning garanteras. I detta ingår att huvudmannen aktivt ska verka för att lärarna har utbildning för den undervisning de ska bedriva.

Motivering till bedömning av brist

I undervisningen tas inte hänsyn till varje elevs enskilda behov och förutsättningar

Bedömning

Skolinspektionen bedömer att det i undervisningen inte i tillräcklig omfattning tas hänsyn till elevernas olika behov och förutsättningar. Tillsynen visar att vare sig elever som behöver mer stöd i sitt lärande eller elever som lätt når kunskapskraven och som skulle behöva mer utmaningar och stimulans, får det av alla lärare. Lärarna menar att de av olika skäl, däribland bristande studiero och stora skillnader mellan elevernas kunskaper inom klassen, vilket enligt lärarna bl.a. beror på att de undervisar två årskurser inom samma klass, saknar möjlighet att ta hänsyn till elevernas olikheter. Lärarna uppger att det leder till att de främst riktar in sig på att anpassa undervisningen till det stora flertalet elever och att de som skulle behöva mer utmaningar eller stöd därför inte får det i tillräcklig omfattning. Rektor bekräftar denna bild. Mot bakgrund av detta anser Skolinspektionen att verksamheten inte lever upp till författningarnas krav.

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska i utbildningen hänsyn tas till barns och elevers olika förutsättningar och behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Vidare framgår av skollagen att alla elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

I läroplanen anges att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Undervisningen ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

Utredning

Lärarna uppger i intervju med Skolinspektionen att de inte alltid kan anpassa undervisningen efter elevernas behov och förutsättningar, eftersom elevernas kunskaper inom klassen varierar mycket. Lärarna uppger att deras möjlighet att anpassa undervisningen efter alla elevers behov är begränsad till följd av att lärarna undervisar två årskurser inom samma klass. Att arbeta åldersintegrerat medför att lärarna inte kan ge eleverna det stöd de behöver i klassrummet och att de inte hinner med att utmana de elever som kommit långt med sina uppgifter eller är klara, uppger flera lärare. Det kan handla om svårigheter i att handleda eleverna genom exempelvis läroböcker som ofta riktar sig till årskurserna 1-3 och 4-6, men indelningen på skolenheten gör att en klass är precis i skarven 3-4. Lärarna har inte resurser att dela grupperna ytterligare då det är så få elever totalt. Det är inte mer än 16-18 elever per klass med två årskurser i varje, säger lärarna vidare. Halvklass har de inte heller så ofta som de upplever att det finns behov av. I årskurs 3-4 finns det 80 minuter i halvklass per vecka uppger en lärare och i årskurs 5-6 handlar det om 100 minuter i veckan i halvklass uppger en annan lärare.

Eleverna uppger i intervju att alla elever inte får den hjälp de behöver för sitt lärande. Det gäller framförallt att de elever som behöver extra utmaningar inte får det av läraren. Eleverna berättar att det är svårt att få hjälp när man är duktig. Dessa elever kan få sitta och vänta en hel lektion eftersom läraren i första hand måste hjälpa de elever som inte förstått uppgiften, som har svårt att komma igång eller av andra skäl behöver lärarens uppmärksamhet.

Enligt rektorn sker det inte något gemensamt systematiskt utvecklingsarbete på skolenheten för att stärka arbetet med att bättre stödja de elever som behöver utmanas. Rektorn har hittills sett en del kunskapsbrister hos eleverna och uppger att det är viktigt att höja nivån på undervisningen i flertalet klasser.

Vad eleverna arbetar med och hur det lärs ut och vad de faktiskt kan upplever rektorn ibland som bristfälligt. En förklaring som rektorn ger är att skolenheten fortfarande saknar behöriga lärare i alla klasser.

Rektorn ger uttryck för att skolenheten har problem att utmana de duktiga eleverna så som det är på skolenheten nu. Rektorn säger att det inte är meningen att eleverna ska vänta på att räkna klart och vänta in de andra eleverna innan de får klartecken från lärarna att de kan gå vidare. Men som rektor har han förståelse för att det är svårt för lärarna att göra så mycket åt detta just nu utan anser att de får invänta att alla anställningar blir klara och sen får de se över hur resurserna nyttjas bäst och det kan innebära förändringar i arbetssätt och uppluckring i undervisningen i de olika klasserna på sikt.

Skolinspektionen har även genomfört ett antal lektionsobservationer och vid dessa framkommer inte några exempel på att det i undervisningens upplägg tas hänsyn till varje enskild elevs behov och förutsättningar. Vid lektionsobservationerna fanns situationer där elever blev klara med första och andra uppgiften, men fick ingen vidare instruktion vad de skulle arbeta vidare med. En elev som tidigt var klar med sina uppgifter hjälpte de andra klasskamraterna vid sitt bord. En annan elev som var klar med uppgiften tidigt satt och väntade på att få ytterligare instruktion av läraren i nästan 20 minuter. Läraren uppmärksammade till slut eleven som fick en uppgift att läsa och svara på frågor på en lös lapp. Uppgiften delades inte ut till övriga elever som var klara, men eleven såg till att klasskamraterna kunde arbeta vidare genom att gå och hämta uppgiften på katedern och dela ut denna. Detta uppmärksammades inte av läraren i klassrummet. Den ursprungliga uppgift eleverna fick att arbeta med på lektionen visar, enligt Skolinspektionen, på svårigheten att hjälpa alla elever oavsett årskurs: några var färdiga tidigt med uppgiften och andra elever hade inte efter 20 minuter av lektionen hunnit skriva första raden. Någon tydlig instruktion vad som gällde för respektive årskurs vid arbetandet med uppgiften lämnades aldrig av läraren. Medan eleverna arbetade med uppgiften var flera händer konstant i luften och några elever ropade rakt ut att de var klara.

Lärarna ser inte till att eleverna får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll

Bedömning

Skolinspektionen bedömer att alla lärare inte ser till att eleverna får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Tillsynen visar att eleverna vid skolenheten endast i undantagsfall ges möjlighet att

komma med synpunkter på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Det framkommer att det i de flesta ämnen är läraren som planerar och genomför lektionen utan möjlighet till inflytande från eleverna. Det framkommer också att de synpunkter som eleverna fått lämna under föregående läsår inte beaktats i undervisningen. Många av de lärare Skolinspektionen talat med anser inte att det i dagsläget finns utrymme att planera undervisningen så att eleverna får tillfälle att påverka innehåll, arbetssätt och arbetsformer. Detta strider mot författningarnas krav.

Rättslig reglering

Enligt läroplanen ska elever ges inflytande över utbildningen. Läraren ska utgå från att eleverna kan och vill ta ett personligt ansvar för sin inläring och för sitt arbete i skolenheten. Vidare ska läraren svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Läraren ska se till att inflytandet ökar med stigande ålder och mognad och tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen.

Utredning

Elever uppger i intervju att de i princip inte har möjlighet att kunna vara med och påverka lärarens planering samt vilka arbetssätt och arbetsformer som ska tillämpas i undervisningen. I de flesta ämnen är det framför allt läraren som planerar och genomför lektionen utan möjlighet till inflytande från eleverna.

De intervjuade lärarna uppger att de utvärderar undervisningen själva, och frågar eleverna vad de tycker någon gång emellanåt även om flera av lärarna inte anser att det i dagsläget finns utrymme att planera undervisningen så att eleverna kan påverka innehåll, arbetssätt och arbetsformer. Det kan handla om vad som fungerar bra och mindre bra och det är viktigt att eleverna utvecklar sitt resonemang uppger en av lärarna. Samtidigt säger lärarna att elevernas synpunkter inte efterfrågas i så stor utsträckning och att det också är svårt eftersom lärarna är så nya. Tidigare synpunkter från förra läsåret har inte beaktats eftersom lärarna från tidigare år och rektor inte är kvar så det är lite som att börja från början i alla årskurserna, menar lärarna. Det märks att eleverna inte är vana vid elevinflytande eller att vara med och påverka undervisningen men det är ett mål att eleverna ska komma dit så småningom, säger lärarna. Eleverna behöver bli bättre på att motivera vad de vill och vad de önskar kring undervisningen enligt lärarna.

Skolenheten fick kritik avseende brist på elevinflytande i samband med den förra tillsynen som Skolinspektionen genomförde den 8 mars 2013 (Dnr 2012:5404).

Rektorn berättar att det inte har skett något förbättringsarbete och att det därmed enligt honom fortfarande finns en brist på elevinflytande i undervisningen.

Skolinspektionen har även genomfört ett antal lektionsobservationer och vid dessa framkom inga exempel på elevinflytande.

Analys av lärarresurserna

Av skollagen (26 kap. 2 § andra stycket) framgår att om det vid tillsynen av verksamheten vid en skolenhet konstateras återkommande brister som påtagligt påverkar förutsättningarna för elever att nå målen för utbildningen, ska lärarresurserna vid skolenheten analyseras. Vidare framgår av skollagen (26 kap. 10 §) att ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna. Om en analys enligt 2 § andra stycket ger stöd för det, kan åtgärderna omfatta förändringar i lärarresurserna.

I skollagen (2 kap. 13 och 18 §§) anges att endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen. Om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller nämnda krav eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna, får en annan lärare bedriva undervisningen. En sådan lärare ska vara lämplig att bedriva undervisningen och i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande.

Som framgår ovan har det vid Skolinspektionens tillsyn konstaterats brister inom området *undervisning och lärande*. Skolinspektionens tillsyn visar att bristerna inom detta område bland annat har att göra med att det saknas behöriga lärare i undervisningen. Detta kan vara en följd av att skolenheten har ett klasslärarsystem och att skolenheten använder sig av åldersintegrerade klasser. Av intervjuer och lektionsobservationer framgår således att lärarna inte alltid kan anpassa eller utmana eleverna när de måste arbeta åldersintegrerat och enligt lärarna skulle möjligheterna att anpassa undervisningen efter elevernas behov och förutsättningar öka om det var homogena åldersgrupper i klasserna. Enligt Skolinspektionen är bristen på behöriga lärare och det sätt på vilket undervisningen organiserats också en av förklaringarna till de brister i studieron som kunnat konstateras. Bristen på studiero är särskilt påtagligt i klassen med årskurserna 1 och 2 där det undervisar en obehörig lärare med stöd av en assistent som saknar lärarutbildning. Det finns även klasser där stödbehoven för enskilda elever är så stora och läraren måste dela klassen, eller undervisa elev enskilt, och då undervisas ena delen av obehörig personal.

Skolinspektionen anser att de brister som konstateras i detta beslut är av sådan art att Skolinspektionen ska analysera om det finns en koppling mellan bristerna och lärarresurserna.

Mot bakgrund av vad som anges här ovan finner Skolinspektionen också att kopplingen mellan bristerna och lärarresurserna är sådan att det finns skäl att förelägga huvudmannen att vidta åtgärder som omfattar förändringar i lärarresurserna.

Huvudmannen ska därför säkerställa att lärarresursen på skolenheten utformas så att alla elever tillförsäkras en god undervisning i en trygg miljö.

Huvudmannen och rektorn måste därmed vidta åtgärder för att säkerställa att lärarresursen på skolenheten är utformad så att elevernas rätt till utbildning garanteras. I detta ingår att huvudmannen aktivt ska verka för att lärarna har utbildning för den undervisning de ska bedriva.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § första stycket förenas med vite. Ett föreläggande ska, enligt 26 kap. 27 § andra stycket skollagen, förenas med vite om förelägandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Verksamheten vid Rångedalaskolan i Borås kommun uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Borås kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta nödvändiga åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolinspektionens tillsyn har, som framgår ovan, visat på omfattande brister i skolans arbete inom området *undervisning och lärande*. Det har bl.a. framkommit att det i undervisningen inte i tillräcklig omfattning tas hänsyn till elevernas olika behov och förutsättningar och att lärarna inte ser till att eleverna får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Skolinspektionen har också, inom detta område, kunnat konstatera att huvudmannen behöver vidta åtgärder för att säkerställa att lärarresursen på skolenheten är utformad så att elevernas rätt till utbildning garanteras.

Tillsynen har visat att dessa brister har ett samband med övriga brister av allvarlig karaktär som Skolinspektionen kunnat konstatera i verksamheten. Det är angeläget att bristerna inom detta centrala område snarast rättas till.

Skolinspektionen bedömer att bristerna är sådana att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen. Därför, och då det inte av särskilda skäl kan anses obehövt, ska Skolinspektionen förena föreläggandet med vite. Denna bedömning görs mot bakgrund av bristernas allvar, de konsekvenser bristerna redan fått och framöver riskerar att få samt den tid under vilken bristerna redan fortgått. Grund för denna bedömning är också de övriga brister av allvarlig karaktär som konstaterats i verksamheten i detta beslut.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolans lärmiljöer måste anpassas så att de elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås får stöd i form av extra anpassningar eller särskilt stöd. Skolan ska utveckla metoder för att stimulera och stödja tills åtgärderna får effekt genom att situationen för den enskilda eleven eller en grupp elever förbättras.

När skolans arbetssätt och arbetsformer inte är tillräckliga för att möta elevens behov ska en analys genomföras av hur skolan kan anpassa lärmiljöerna eller undervisningens innehåll och genomförande. Skolans svårigheter att möta elevens behov kan framkomma till exempel i undervisningen, genom resultat på nationella prov eller genom uppgift från eleven och dess vårdnadshavare. Lärare och elevhälsa ska oftast samråda för att kunna avgöra lämpliga insatser. Eleven och vårdnadshavaren ska vara delaktiga i detta. Det kan också handla om att skolan behöver förbättra sitt arbete med att hjälpa en elev med att planera och strukturera sina studier, färdighetsträning, specialpedagogiska insatser under en kortare tid, särskilda hjälpmedel eller utrustning och digital teknik med anpassade programvaror eller mer långvariga insatser såsom studiehandledning på modersmål eller regelbundna specialpedagogiska insatser såsom regelbunden kontakt med en speciell lärare. Huvudregeln är att särskilt stöd ska ges i elevens ordinarie grupp om inte detta visats vara olämpligt utifrån elevens behov. Insatserna ska utvärderas och korrigeras om de inte haft avsedd effekt.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Borås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Ansvariga på skolan utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (3 kap. 8 § skollagen)

- Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ges eleven sådant stöd på det sätt och i den omfattning som behövs, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. (3 kap. 8-12 §§ skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen.

- Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds, när det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga.
- Rektorn ska se till att utredningen genomförs i samråd med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt.
- Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ska rektorn se till att eleven ges sådant stöd på det sätt och i den omfattning som den enskilde eleven behöver, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Motivering till bedömning av brist

Bedömning

Skolinspektionen bedömer att skolenheten inte har ett fungerande arbete för att uppmärksamma, anmäla och skyndsamt utreda signaler om att elever kan vara i behov av särskilt stöd. Skolinspektionen bedömer också att skolenheten brister i det särskilda stöd som faktiskt ges och att elevhälsan inte i tillräcklig omfattning är involverad i arbetet kring särskilt stöd på skolenheten. Flera av de personer som Skolinspektionen talat med vid tillsynsbesöket beskriver att skolenhetens arbete kring särskilt stöd är bristfälligt och att det saknas en kontinuitet i arbetet och att så varit fallet åtminstone sedan starten av läsåret 2015/16.

Skolinspektionens tillsyn visar att skolan saknar fungerande rutiner och arbetssätt för arbetet med särskilt stöd. Bland annat framkommer att signaler om elevers behov av särskilt stöd inte alltid når elevhälsa eller rektor, och att detta lett till att elevers behov av särskilt stöd inte blivit utredda. Det framkommer också att elever, som av elevhälsan konstaterats vara i behov av utredning om särskilt stöd, inte blivit utredda trots att detta anmälts till rektor. Utredningarna har i de fallen, enligt elevhälsans representanter, aldrig startats eftersom elevhälsan och lärarna av rektor uppmanats att inte utreda elevens

stödbehov, utan istället fortsätta med extra anpassningar. Dessa elever har enligt elevhälsan blivit utan särskilt stöd. Enligt de representanter för elevhälsan som Skolinspektionen talat med har bristerna i skolans arbete kring särskilt stöd sin förklaring i att tidigare rektor vid skolan valt att istället fokusera på extra anpassningar och handlingsplaner, något som medfört att det särskilda stödet fått stå åt sidan. Enligt elevhälsan har detta arbetssätt fått fortgå under den nya rektorns ledning.

Såväl lärare som representanter för elevhälsan berättar att det i dagsläget vid skolenheten finns elever som de bedömer vara i behov av särskilt stöd, som inte har sådant stöd eller åtgärdsprogram och vars eventuella behov av särskilt stöd heller inte utretts.

Det förtjänar att påpekas att om en elevs behov inte utreds alls, eller inte utreds skyndsamt, riskerar eleven att bli utan det särskilda stöd som denne har rätt till enligt skollagen. Utan en utredning är det också svårt för lärare och rektor att veta att eventuella insatser som sätts in verkligen är adekvata och motsvarar elevens behov och därmed hjälper eleven. Det finns således en uppenbar risk att elever inte ges särskilt stöd på det sätt eller i den omfattning som de har behov av efter att extra anpassningar visat sig inte vara ett tillräckligt stöd för eleven.

Skolinspektionens tillsyn visar också att elevhälsan enbart i undantagsfall görs delaktiga i utredningar av elevers behov av särskilt stöd då samverkan med elevhälsan i regel inte sker. Elevhälsan ska ha en central funktion vid utredning av elevers behov av särskilt stöd och att elevhälsan inte är inkopplade i processen kring särskilt stöd är allvarligt. Att elevhälsan på skolenheten inte engageras i arbetet med elever i behov av särskilt stöd medför en påtaglig risk för att elevernas behov inte allsidigt utreds. Det medför också en risk för att eleverna inte får rätt omfattning av särskilt stöd för att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås och för att utvecklas så långt som möjligt utifrån sin förmåga.

Det har vid tillsynen även framkommit exempel på elever som har åtgärdsprogram trots att deras behov av särskilt stöd inte utretts. Att elever inte får sina behov utredda innan beslut om åtgärdsprogram fattas ökar risken för att åtgärderna som beslutas i syfte att stödja eleven inte motsvarar elevens behov av särskilt stöd. Tillsynen har vidare visat att elevers behov av särskilt stöd inte alltid framgår av upprättade åtgärdsprogram vilket gör det svårt för lärarna att bedöma vad beslutade åtgärder syftar till att möta för behov hos eleven.

Mot bakgrund av ovanstående kan Skolinspektionen konstatera att skolenhetens arbete med särskilt stöd inte uppfyller författningarnas krav.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Rektorn har också enligt läroplanen ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får det särskilda stöd och den hjälp de behöver.

Enligt förarbetena till skollagen (prop. 2013/14:160 s.25) är det endast i undantagsfall som det bör kunna anses uppenbart obehövt att i en utredning om särskilt stöd samråda med den del av elevhälsan som har specialpedagogisk kompetens. Vidare anges i förarbetena (prop. 2009/10:165 s.276 och 278) att elevhälsan i dess individuellt inriktade arbete har ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling. Elevhälsans mål är att skapa en så positiv lärandesituation som möjligt för eleven. Syftet med en samlad elevhälsa är bland annat att den ska resultera i beslut om specialpedagogiska åtgärder för eleven.

Utredning

Representanterna för elevhälsan uppger i intervju med Skolinspektionen att elevhälsan i de allra flesta fall inte alls arbetar med utredning av elevers behov av särskilt stöd. De uppger att elevhälsan, som grupp, är helt frikopplad från processen kring särskilt stöd då tidigare rektor istället valde att arbeta med extra anpassningar och handlingsplaner. De berättar att specialpedagogen i huvudsak används till att "stötta upp" i klasser där det finns identifierade problem inom ramen för extra anpassningar. Lärare som har intervjuats bekräftar att tidigare rektorn förespråkade det arbetssättet och det är så fortfarande vid tidpunkten för Skolinspektionens tillsynsbesök även under nuvarande rektors ledning.

Enligt representanterna för elevhälsan diskuteras inte heller nu på skolenheten eller i elevhälsan hur de ska arbeta med det särskilda stödet vid skolenheten.

Många rektorsbyten och byten av elevhälsans personal samt att specialpedagogen egentligen inte tillhört skolenheten organisatoriskt har enligt representanterna för elevhälsan gjort att det inte har blivit någon kontinuitet i arbetet med särskilt stöd. Specialpedagogen säger också att detta har gjort att hon inte fått något grepp om det övergripande arbetet med elever i behov av stöd utan har jobbat med akuta ärenden. Ett exempel som specialpedagogen ger är när hon handlett en lärare i hur man kan ordna det i klassrummet för en elev med uppmärksamhetsstörningar som inte fungerar i den vanliga klassrumssituationen.

Lärarna uppger också i intervjuerna att det finns elever som borde ha åtgärdsprogram och särskilt stöd men som inte har det. Lärarna märker det i klassrummet då undervisningen inte fungerar och det blir uppenbart att vissa elever behöver tas omhand och ges extra instruktioner eller vägledas igenom uppgifterna. Det finns även exempel på elever som enligt vårdnadshavare har fått diagnoser av externa bedömare som BUP men som inte har utretts av skolan eller elevhälsan. Elevhälsans representanter bekräftar lärarnas bild av att det finns elever i behov av särskilt stöd som inte får det. Flera elever på skolenheten har, enligt elevhälsan, inte utretts för eller fått särskilt stöd eftersom det inte signalerats till elevhälsan på det sättet. Det har enligt elevhälsan funnits exempel på elever som elevhälsan har uppmärksammat, och hjälpt läraren med inom ramen för extra anpassningar, som elevhälsans personal har bedömt vara i behov av utredning om särskilt stöd. Några sådana utredningar har dock aldrig startats eftersom elevhälsan och lärarnas uppmanats att inte arbeta på det sättet.

Rektorn uppger också att det finns elevärenden som tar mycket tid men att man trots det måste göra rätt och utarbeta en systematisk process kring arbetet med särskilt stöd. Vidare uppger rektorn att han har för avsikt att göra det under höstterminen och i viss mån redan har påbörjat i några enstaka akuta ärenden, men hittills har arbetet mycket handlat om att snabbt sätta in särskilt stöd där behovet uppstått. Rektorn uppger också att den pressade situationen delvis beror på brister i lärarbehörighet och att det fattas personal på vissa tjänster.

Det saknas, enligt elevhälsans representanter, ett samlat grepp om hur man arbetar med elever i behov av stöd på skolenheten. Den nya rektorn har enligt elevhälsans representanter först nu kallat till möte för att påbörja arbetet med

att bygga upp en elevhälsa och hitta sätt att ta tillvara elevhälsans kompetenser inom området vilket också bekräftas av lärarna i intervjuer.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen förenas med vite. Ett föreläggande ska, enligt 26 kap. 27 § andra stycket skollagen, förenas med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövt.

Borås kommuns verksamhet vid Rångedalaskolan uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Borås kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolinspektionen har, som framgår ovan, vid sin tillsyn kunnat konstatera omfattande brister i skolenhetens arbete med särskilt stöd. Utredningen har bl.a. visat att elevers behov av särskilt stöd inte utreds skyndsamt och i många fall inte alls, trots att det funnits skäl att anta att eleven har sådana behov. Det har framkommit att skolenhetens arbete med särskilt stöd länge varit eftersatt, då fokus istället legat på att ge extra anpassningar eller utforma handlingsplaner. Det har också framkommit att vare sig lärare eller elevhälsans professioner är delaktiga i arbetsprocessen runt elever i behov av särskilt stöd. Tillsynen visar att bristerna pågått under en längre tid.

Att elevers behov av särskilt stöd under lång tid inte utretts ordentligt kan ha medfört att elever, som har rätt till särskilt stöd enligt skollagen, helt blivit utan detta. Det kan också ha medfört att felaktiga, verkningslösa åtgärder satts in för de elever som, trots avsaknaden av utredning, fått olika former av särskilt stöd även om det stödet sedan inte getts inom ramen för ett åtgärdsprogram. För båda dessa grupper elever riskerar konsekvenserna att bli långsiktiga. Bristerna i det samråd som ska ske med elevhälsan vid utredning av om elever är i behov av särskilt stöd, riskerar att ytterligare förvärra konsekvenserna av bristerna inom detta område. Se vidare under bedömningsområdet *förutsättningar för lärande och trygghet*.

Skolinspektionen bedömer att de brister som konstateras i skolans arbete med särskilt stöd även fått konsekvenser inom andra områden av verksamheten, exempelvis för de brister i studieron som framgår av bedömningen under annan punkt.

Om bristerna tillåts fortgå inom detta område är det troligt att bristerna även framöver kan komma att få allvarliga konsekvenser för eleverna. Det är därför angeläget att bristerna inom detta område snarast rättas till.

Skolinspektionen bedömer, mot ovanstående bakgrund, att bristerna är sådana att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen. Därför, och då det inte av särskilda skäl kan anses obehövt, ska Skolinspektionen förena föreläggandet med vite. Denna bedömning görs mot bakgrund av bristernas allvar, de konsekvenser bristerna redan fått och framöver riskerar att få samt den tid under vilken bristerna redan fortgått. Grund för denna bedömning är också de övriga brister av allvarlig karaktär som konstaterats i verksamheten i detta beslut.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolan ska, i det dagliga arbetet, arbeta för att elevernas lärmiljö ska präglas av trygghet och studiero och är fri från kränkande behandling. Skolan ska se till att eleverna kan bedriva sina studier i en lugn miljö där de exempelvis inte störs, hotas eller känner sig otrygga av andra elever. Denna miljö bör inte begränsas till enbart lektionssalar, utan även gälla övriga studieutrymmen på skolan som exempelvis skolbibliotek, grupprum. Vidare ska skolan genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever vid skolan. Om en enskild elev upplever sig kränkt ska omständigheterna utredas, och i förekommande fall åtgärdas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Borås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen.

- Rektor ska se till att utbildningen vid skolenheten utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero.

Motivering till bedömning av brist

Bedömning

Skolinspektionen bedömer att inte alla elever på skolenheten tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero. Tillsynen visar att det på skolan finns klasser där det under stora delar av lektionerna är stökigt och där det inte råder studiero. Exempel på störningar i studieron som framkommer är att elever pratar högt rakt ut och springer runt i klassrummet och stör övriga elever under pågående lektion. Bristen på studiero får till följd att vissa elever tar lärarens tid i anspråk på ett sådant sätt att andra elever inte får tillräckligt med stöd och hjälp under lektionen. Exempelvis genomförs lärarens genomgångar ibland samtidigt som elever pratar rakt ut vilket får till följd att instruktionerna som ges vid genomgångarna blir oklara för eleverna och elever behöver genast räkka upp handen efteråt för att få förklarat igen vad de ska göra.

Det framkommer vid tillsynen att det finns klasser där det under mycket lång tid varit bristande studiero. Trots att det på vissa lektioner finns resursperson och lärare i de aktuella klasserna råder det bara studiero under mycket korta stunder av lektionen. Skolan har, enligt rektor, försökt vidta åtgärder för att förbättra studieron i klasserna, men många av dessa åtgärder har av olika skäl inte kunnat genomföras.

Skolinspektionens lektionsobservationer bekräftar bilden att det på vissa lektioner är en mycket hög ljudnivå med exempelvis elever som går in och ut ur klassrummet under pågående lektion. Den avsaknad av studiero som kunnat konstateras i flera av klasserna vid skolan medför en uppenbar risk för att det kan finnas elever som inte får den undervisning de har rätt till på grund av situationen i klassen; detta gäller i synnerhet i den klass i de högre årskurserna som omnämns här ovan.

Skolinspektionen bedömer mot ovanstående bakgrund att utbildningen inte bedrivs på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero. Mot bakgrund av detta konstaterar Skolinspektionen att verksamheten inte uppfyller författningarnas krav.

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Utredning

Eleverna uppger i intervju att det ofta är flera elever som stör på lektionerna i så hög grad att eleverna har svårt att arbeta, detta gäller främst i en klass i de lägre årskurserna. Eleverna beskriver att det finns elever som ropar rakt ut och springer runt i klassrummet. Elever uppger att det inte hjälper när läraren säger till de elever som stör, de fortsätter att störa trots lärares tillsägelser. Några elever tror att bristen på studiero påverkar deras möjlighet att lära sig allt de skulle behöva lära sig. Eleverna berättar att det bara är studiero någon enstaka gång i veckan och de oroar sig över att de inte får den undervisning de ska ha.

Även lärarna anser att det inte råder studiero i flera klasser, både i de lägre och i de högre årskurserna. Lärarna i de aktuella klasserna säger att det finns flera orsaker till brister i studieron och att skolenhetens organisation att arbeta med åldersblandade klasser bidrar negativt till studieron. Det är mer kopplat till enskilda elever i den ena klassen och mer kopplat till undervisningen i den andra, säger lärarna vidare. Som exempel nämner lärarna att elever i årskurs 1 är väldigt studieovana medan eleverna i årskurs 2 har tillägnat sig de förmågor man behöver för att kunna ha undervisning på ett mycket bra sätt. När läraren måste ägna tid åt att lära eleverna i årskurs 1 hur de ska göra i skolan blir följderna att det blir långsamt och tråkigt för eleverna i årskurs 2. Då tappar de koncentration och fokus och börjar störa undervisningen eftersom de alla går i samma klass. Gemensamt är enligt båda lärarna att vissa elever stundtals tar mycket tid så alla elever inte riktigt får den stöttning de behöver.

Rektorn uppger att i årskurs 1-2 är skillnaden mellan elevernas kunskapsnivå kanske störst, eleverna i årskurs 2 är duktiga och eleverna i årskurs 1 är inte på den nivån. När det gäller studieron i klassen i de lägre årskurserna så har rektorn inte själv varit inne i den klassen men är väl medveten om att läraren där är obehörig och rektorn arbetar på en annan lösning som förhoppningsvis kan komma till stånd senare i höst. Rektorn uppger att det i en klass i de högre årskurserna inte alltid finns studiero, det beror i hög utsträckning på att det finns enskilda elevärenden som skolan har haft svårt att hantera på ett bra sätt. De åtgärder som lärare och rektorn vidtagit för enskilda elever har överklagats av vårdnadshavare. Det har, enligt rektorn, varit en orolig grupp under flera år. Vid tiden för tillsynen finns alltid minst två vuxna i aktuell klass.

Skolinspektionen har gjort sammanlagt sex lektionsobservationer vid sina besök på skolenheten. Samtliga klasser på skolenheten besöktes vid två tillfällen fördelat på två olika dagar.

Vid ett av lektionsbesöken, i en av klasserna som i intervjuer beskrivits ha brister i studieron, skulle eleverna arbeta med en digital plattform och läraren försökte få alla elever att komma igång med sina Ipads. Flera elever skrek rakt ut och det var väldigt hög ljudvolym i klassrummet. Läraren fick avbryta övningen och klargöra vad som gäller.

Flera minuter gick åt till att säga till eleverna att vara tysta och vilket material de skulle använda, eller inte använda sig av. Det var oroligt i klassrummet och flera elever samtalande med varandra när läraren försökte instruera nästa uppgift. Någon elev gick runt i klassrummet och fortsatte att göra det trots tillsägelser att sätta sig på sin plats. Överlag var det en rörig lektion som genomsyrades av spring in och ut ur klassrummet, sammanlagt sex gånger under 40 minuter.

Vid ett annat lektionstillfälle där Skolinspektionen gjort klassrumsobservationer var det bristande studiero och oroligt i klassrummet på grund av tidigare rast där ett par elever hade bråkat med varandra. Läraren försökte lösa tidigare konflikt och lämnade klassen och gick ut i korridoren där ett par elever befann sig. Det var hög ljudvolym och elever som vandrade omkring i klassrummet. En elev gav ifrån sig ljud och störde undervisningen. Under lektionen observerades att läraren inte fördelade talutrymmet lika över klassen. Samma elever fick komma till tals vid ett flertal tillfällen trots att andra elever också räckte upp handen. Läraren gav genomgående instruktioner till eleverna när det var pratigt och oroligt i klassen vilket medförde att flera elever inte uppfattade uppgiften och räckte omedelbart upp handen och frågade vad de skulle göra direkt i anslutning till lärarens instruktion.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § första stycket förenas med vite. Ett föreläggande ska, enligt 26 kap. 27 § andra stycket skollagen, förenas med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Verksamheten vid Rångedalaskolan i Borås kommun uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Borås kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta nödvändiga åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolinspektionens tillsyn har, som framgår ovan, visat på omfattande brister i skolans arbete med att tillförsäkra eleverna en skolmiljö som präglas av studiero. Tillsynen har visat att bristerna har funnits under en längre tid och att de åtgärder som rektorn och lärare vidtagit inte har varit verksamma.

Bristerna i studieron medför att eleverna inte får den skolmiljö de har rätt till enligt skollagen. Den bristande studieron riskerar att ytterligare försvåra för elever som redan – som en följd av brister inom särskilt stöd – befinner sig i en utsatt situation. Om bristerna inom detta område tillåts fortgå riskerar de att även fortsatt få allvarliga konsekvenser för eleverna. Det är angeläget att bristerna inom detta centrala område snarast rättas till.

Skolinspektionen bedömer, mot ovanstående bakgrund, att bristerna är sådana att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen. Därför, och då det inte av särskilda skäl kan anses obehövt, ska Skolinspektionen förena föreläggandet med vite. Denna bedömning görs mot bakgrund av bristernas allvar, de konsekvenser bristerna redan fått och framöver riskerar att få samt den tid under vilken bristerna redan fortgått. Grund för denna bedömning är också de övriga brister av allvarlig karaktär som konstaterats i verksamheten i detta beslut.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolan ska se till att viktiga förutsättningar för elevernas lärande och trygghet är uppfyllda på skolan. Rektorn ska i ett tidigt skede uppmärksamma elever som av ogiltiga skäl inte deltar i skolarbetet, så att eleven så snart som möjligt deltar. Skolan ska bedriva ett aktivt värdegrundsarbete, som innebär att exempelvis grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling.

Vidare ska lärarna ha kompetens och samverka med varandra, för att genom till exempel erfarenhetsutbyte utveckla skolans undervisning. Centrala stödfunktioner som skolbibliotek, elevhälsa och studie- och yrkesvägledning används aktivt i utbildningen, för att stödja och främja elevernas utveckling mot de nationella målen. Skolan ska således inte bara ha tillgång till dessa funktioner, utan de ska kontinuerligt användas i undervisning och övrig skolverksamhet.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Borås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Lärarna vid skolenheten samverkar med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen. (Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper)
- Elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. (2 kap. 25 § skollagen)
- Den studie- och yrkesorienterande verksamheten tillgodoser elevernas behov av vägledning inför elevernas val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet. (2 kap. 29 § skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)
- Skolbiblioteket används för att stödja elevernas lärande och kunskapsutveckling. (2 kap. 36 § skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen.

- Rektorn ska se till att lärarna vid skolenheten samverkar med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen.
- Rektorn ska se till att elevhälsan främst används förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.
- Rektorn ska se till att den studie- och yrkesorienterande verksamheten tillgodoser elevernas behov av vägledning inför elevernas val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet.
- Rektorn och lärarna ska se till att skolbiblioteket används för att stödja elevernas lärande och kunskapsutveckling.

Motivering till bedömning av brist

Lärarna vid skolenheten samverkar inte med varandra

Bedömning

Skolinspektionen bedömer att lärarna inte samverkar med varandra i tillräckligt hög utsträckning i arbetet med att nå utbildningens mål. Bedömningen görs mot bakgrund av att det i intervjuer med lärare och rektor framkommer att samverkan i stort sett saknas och att lärarna inte har någon

gemensam planeringstid. Avsaknaden av samverkan mellan lärarna medför att lärarna inte har kunskap om elevernas olika behov eftersom de inte lämnar över information om eleverna till varandra, något som blir särskilt påtagligt när lärare slutar eller börjar på skolenheten. Den samverkan som var planerad av lärarna vid terminens början har inte fullföljts, bland annat på grund av för många vikarier och nyanställningar i personalgruppen. Detta innebär att skolenhetens arbete inte lever upp till författningarnas krav.

Rättslig reglering

Enligt läroplanen ska alla som arbetar i skolenheten samverka för att göra skolenheten till en god miljö för utveckling och lärande. Lärarna ska samverka med andra lärare i arbetet för att nå utbildningsmålen

Utredning

Rektor uppger i intervju att personalgruppen inte har samverkat med varandra och att en sen rekrytering av ny personal har lett till att lärarna ännu inte kommit igång med detta arbete. Rektorn berättar också att personal har slutat och att skolenheten har fått förlita sig på vikarier. Rektor uppger att även han är ny som rektor för Rångedalaskolan sedan ett par veckor tillbaka. Rektor uppger vidare att det ska bli mer samverkanstid för lärarna i höst.

Lärare uppger i intervjun att de inte samverkar i någon större omfattning men att viljan finns och att de ser fram emot att få ta tag i detta. Lärarna berättar i intervjun att de saknar möjlighet att samverka eftersom de inte har någon gemensam planeringstid. De uppger också att det inte lämnats över information om elever när det till exempel börjar eller slutar lärare eller när de byter klass vilket de gör vartannat år på grund av den åldersintegration som man jobbar efter med två årskurser i varje klass. Det saknas kartläggning kring elevernas kunskaper och var eleverna befinner sig i sin kunskapsutveckling och sitt arbete mot målen.

Elevhälsan

Bedömning

Skolinspektionen bedömer att elevhälsan på skolenheten inte används främst förebyggande och hälsofrämjande för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Tillsynen visar att elevhälsans arbete har skett sporadiskt och att elevhälsans olika kompetenser inte agerat tillsammans i det arbete som genomförts. Tillsynen visar dessutom att elevhälsans arbete i stor utsträckning varit inriktat på åtgärdande insatser för enskilda elever och att det inte har

förekommit något förebyggande och hälsofrämjande arbete vid skolenheten. Den tid som skulle behövas för att arbeta mer förebyggande finns enligt elevhälsan inte, vilket elevhälsan bedömer delvis beror på avsaknaden av ett systematiskt arbete med särskilt stöd. Det framkommer också i intervjuer att det saknats stabil ledning av elevhälsan vilket försvårat det förebyggande och hälsofrämjande arbetet.

Mot denna bakgrund kan det sätt på vilket elevhälsan används inte anses uppfylla författningarnas krav. Angående brister i tillgång till olika funktioner i elevhälsan hänvisas till huvudmannabeslutet.

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska det för eleverna i förskoleklass och i grundskolenheten finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses. I förarbetena till skollagen anges bl.a. följande: Elevhälsans fokus ska inte vara hälso- eller sjukvårdande insatser i snäv bemärkelse utan förebyggande och hälsofrämjande insatser i ett bredare perspektiv (prop. 2009/10:165 s. 277).

Utredning

Vid tillsynen framkommer att elevhälsan på skolenheten består av skolpsykolog, specialpedagog, skolsköterska och kurator. Enligt de representanter för elevhälsan som Skolinspektionen talat med är elevhälsan inte med på lärarnas arbetsplatsträffar på skolenheten. Elevhälsan träffar, enligt representanterna, elever och personal på inbokade samtal. Elevhälsan har inte haft något möte under innevarande termin. Tanken är att det ska vara kontinuerliga träffar, en gång i månaden uppger elevhälsan, även om det inte varit så denna termin eller under förra läsåret. Elevhälsan uppger att det finns möjlighet att träffa enskilda funktioner ur elevhälsan och de kontaktar varandra även om elevhälsan inte har ett möte bokat. De uppger att de agerar utifrån sina professioner och inte som en samlad elevhälsa under rektorns ledning. Specialpedagogen uppger att hon inte har kunnat stötta lärarna kontinuerligt under tidigare läsår. Arbetet med att stötta pedagogerna för att de i sin tur kan stötta sina elever har inte varit möjlig för elevhälsan eftersom tiden för det inte finns.

Rektorn uppger att specialpedagogen är inlånad från en annan skola och har mycket begränsad tid på skolenheten. Skolläkare saknas helt och det ser likadant ut i kommunens andra skolor, det är enligt rektor ett huvudmannabeslut. Elevhälsan har inte funnits ett stöd för personal och elever på skolenheten under förra läsåret och troligen inte åren innan heller. Höstterminen 2016 ser också osäker ut enligt rektorn. Specialpedagogen har egentligen inte avsatt tid för att vara på skolenheten uppger rektorn som också har förståelse och delar lärarna och övrig personals oro för att elevhälsan som samlad resurs inte kommer finnas på skolenheten i fortsättningen.

Funktionen skolläkare saknas i elevhälsan som skolenheten har att tillgå, säger elevhälsan. Borås kommun har istället valt att ha skolläkarmottagning på Dalsjöforssskolenheten. Elever från Rångedalaskolan tillsammans med vårdnadshavare får ta sig till den aktuella skolenheten för att träffa skolläkaren. Detta på grund av att Rångedalaskolan inte har haft så många ärenden som gäller skolläkaren uppger representant ur elevhälsan och säger att skolläkaren aldrig under detta eller tidigare läsår (sedan 2011) varit en aktiv del av elevhälsan eller tagit del av gemensamt arbete som för det främjande eller förebyggande arbetet.

När Skolinspektionen frågar elevhälsan om vilket förebyggande och hälsofrämjande arbete som görs vid skolan beskriver personalen mestadels åtgärdande arbete. Huvuddelen av det åtgärdande arbetet som beskrivs är kopplat till enskilda elever som får stöd främst genom specialpedagogen. Elevhälsan förtydligar att de har en tanke om att arbeta förebyggande men menar att de inte kommit igång ännu sedan den nya rektorn och uppger även att det inte fanns under förra läsåret heller. Skolsköterskan tycker att hennes arbete via hälsosamtalen i viss mån är förebyggande men håller med om att de akuta insatserna har varit i fokus. Mer specifika förebyggande åtgärder genomförs inte, som exempelvis att förebygga frånvaro och främja god kunskapsutveckling, beskriver elevhälsan vidare.

Skolpsykologen uppger att det behöver finnas tid för att arbeta tillsammans och att kunna arbeta förebyggande. Lärarna behöver också involveras i detta uppger elevhälsan. Just nu är lärarna inte involverade i elevhälsans arbete och det var de inte heller förra läsåret, uppger elevhälsan.

Studie- och yrkesvägledning

Bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn inte ser till att den studie- och yrkesorienterande verksamheten tillgodoser elevernas behov av vägledning

inför elevernas val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet. Bedömningen görs mot bakgrund av att det inte finns någon studie- och yrkesvägledare att tillgå vid skolenheten. Det förekommer inte heller att eleverna får någon annan form av studie- och yrkesorienterande information för att tillgodose elevernas behov av vägledning inför språkvalet i årskurs 7. Detta strider mot författningarnas krav.

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses.

Utredning

Elevhälsan uppger att det saknas tillgång till studie- och yrkesvägledare på skolenheten. De menar att det saknats tillgång till studie- och yrkesvägledare under flera år och att de har uppfattat det som att det är något som bara finns på högstadieskolorna i kommunen.

Rektor bekräftar att det saknas en studie- och yrkesvägledare på skolenheten och att det inte arbetas med studievägledning på andra sätt vid Rångedalaskolan. Vad som gäller inför kommande språkval råder det oklarheter kring uppger rektorn och beskriver att det tidigare har funnits ett samarbete med Dalsjöskolans skolenhet när det gäller språkval, men att han inte vet hur det fungerar i dagsläget.

Skolbibliotek

Bedömning

Skolinspektionen bedömer att skolbiblioteket inte används för att stödja elevernas lärande och kunskapsutveckling. Av de intervjuer som genomförts vid tillsynsbesöket framgår att det för närvarande inte finns något skolbibliotek på skolenheten. De böcker som finns, och som är tänkta att ingå i ett framtida skolbibliotek, är nedpackade i lådor och kan därför inte användas som en del i undervisningen. Syftet med ett skolbibliotek som en del i skolenhetens pedagogiska verksamhet och som stöd för eleverna att själva söka och utveckla kunskaper uppfylls därmed inte. Även om skolenheten i viss mån använder sig av bokbussen bedöms detta (bokbussen kommer bara en gång i månaden och används inte aktivt i undervisningen) inte som en fullgod ersättning till ett skolbibliotek. Mot bakgrund av detta konstaterar Skolinspektionen att verksamheten inte uppfyller författningarnas krav.

Angående brister i tillgång till skolbibliotek hänvisas till huvudmannabeslutet. Skolinspektionen förutsätter att huvudmannen skyndsamt vidtar åtgärder för att avhjälpa de brister som påtalats i verksamheten.

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska eleverna i grundskolenheten ha tillgång till ett skolbibliotek. Med skolbibliotek avses enligt förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 203-204 och 284) en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolenhetens pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande.

Utredning

Skolinspektionen kan vid sitt besök i lokalerna konstatera att skolbiblioteket är under uppbyggnad i gamla idrottssalen. Som biblioteket ser ut nu så är det oanvändbart uppger en pedagog. Vi har Ipads som eleverna kan använda istället, uppger lärarna. Skolbussen kommer en gång i månaden och där lånar eleverna ibland böcker att läsa som "bänkbok", säger lärarna vidare. Men lärarna berättar att de inte aktivt använder sig av biblioteket eller bokbussen i undervisningen, utan det handlar mest om att låna böcker att läsa vid lektionerna i svenska. Det var inte bra förra läsåret och åren innan heller då skolbiblioteket låg i matsalen, det var rörigt uppger lärarna som nu hoppas att det blir mer givande. När biblioteket låg i matsalen fungerade det inte alls bra att låna böcker eftersom andra elever samtidigt satt där och åt lunch, uppger lärarna. Ett önskemål är också att biblioteket kan användas som en studiehall uppger en av lärarna.

Vi har inte ett uttalat arbete kring skolbiblioteket, men vi har arbetat aktivt med informationssökning med hjälp av våra Ipads uppger samtliga lärare i intervjun. Det blir dock svårt att arbeta med det här i undervisningen som det ser ut nu med biblioteket nedpackat i gamla gymnastiksalen, uppger lärarna. Bokbussen fungerar till viss del, men inte i tillräcklig omfattning och absolut inte för de behov vi har i årskurs 5-6 uppger lärarna.

Några av eleverna uppger att de kan låna böcker i bokbussen. Andra elever uppger att de inte har något bibliotek att tillgå ännu. Det fungerade inte alls när biblioteket var i matsalen, uppger en annan elev.

Rektorn uppger att ansvarig skolbibliotekarie har 80 procent tjänst fördelat på sju skolor, så det är tveksamt om det finns en reell tillgång till det, uppger rektor, vi har ännu inte haft bibliotekarien här detta läsår i alla fall uppger rektorn vidare.

Skolinspektionen konstaterar vid rundvandring på skolenheten att det bibliotek som tidigare var beläget i matsalen har flyttats in i gamla idrottssalen. Det här genomfördes i början av höstterminen 2016, men böckerna är fortfarande nedpackade och hyllor är inte monterade. Enligt rektor får skolenhetens personal inte packa upp böckerna eller använda biblioteket utan man avvaktar en central lösning

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen förenas med vite. Ett föreläggande ska, enligt 26 kap. 27 § andra stycket skollagen, förenas med vite om förelägandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Borås kommuns verksamhet vid Rångedalaskolan uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Borås kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolinspektionen har, som framgår ovan, vid sin tillsyn kunnat konstatera omfattande brister i hur elevhälsans professioner används vid skolenheten och avseende elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete.

Utredningen har bl.a. visat att elevhälsan inte är delaktig i arbetet med särskilt stöd vid skolenheten. I både skollagen och tillhörande förarbeten anges att samråd ska ske med elevhälsan vid utredning av om en elev är i behov av särskilt stöd, om det inte är uppenbart obehövligt. Det har framkommit att elevhälsan i princip inte deltagit alls i arbetet med att utreda elevers behov av särskilt stöd och enbart i enstaka fall varit involverade vid diskussioner om lämpliga stödåtgärder för enskilda elever.

Utredningen har också visat att elevhälsan inte arbetar främst förebyggande och hälsofrämjande eftersom elevhälsans tid på skolenheten används för akuta

ärenden som plötsligt uppstår utifrån enskilda elevers behov. Alla kompetenser i elevhälsan har heller inte möjlighet att delta i det förebyggande och hälsofrämjande arbetet.

De konstaterade bristerna i elevhälsans arbete måste betecknas som allvarliga.

Som konstaterats ovan, under området *trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling*, finns det brister i skolenhetens arbete med att tillförsäkra eleverna en skolmiljö som präglas av studiero. Att elevhälsan inte fått förutsättningar att bedriva ett fullgott förebyggande och hälsofrämjande arbete är, enligt Skolinspektionens bedömning, en del av förklaringen till att undervisningsmiljön av lärare och elever uppfattas som stökig och utan studiero. Ett fungerande förebyggande och hälsofrämjande arbete är av central betydelse för att komma tillrätta med bristerna inom bland annat detta område.

Avsaknaden av ett fungerande förebyggande och hälsofrämjande arbete får konsekvenser för såväl de elever vid skolenheten som redan befinner sig i en utsatt situation, exempelvis de elever som riskerar att inte nå målen för utbildningen, som alla andra elever som inte får en skolmiljö som gynnar elevens lärande. Om bristerna tillåts fortgå inom detta område är det troligt att bristerna även framöver kan komma att få allvarliga konsekvenser för eleverna. Det är därför angeläget att bristerna inom detta område snarast rättas till.

Tillsynen har också visat att rektorn inte ser till att lärarna vid skolenheten samverkar med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen och att eleverna vid skolenheten vare sig har tillgång till studie- och yrkesvägledare eller får annan information för att tillgodose de behov av vägledning de har inför exempelvis språkvalet i årskurs 7. Tillsynen har också visat att det för närvarande inte finns något skolbibliotek alls på skolenheten, vilket innebär att detta inte kan användas för att stödja elevernas lärande och kunskapsutveckling. Även dessa brister måste, inte minst mot bakgrund av det samband de har med övriga brister som kunnat konstateras i verksamheten, betraktas som allvarliga. Det är angeläget att de snarast rättas till.

Skolinspektionen bedömer, mot ovanstående bakgrund, att bristerna är sådana att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen. Därför, och då det inte av särskilda skäl kan anses obehövt, ska Skolinspektionen förena föreläggandet med vite. Denna bedömning görs mot bakgrund av bristernas allvar, de konsekvenser bristerna redan fått och framöver riskerar att få samt den tid under vilken bristerna redan fortgått. Grund för denna bedömning är också de övriga brister av allvarlig karaktär som konstaterats i verksamheten i detta beslut.

Styrning och utveckling av verksamheten

Rektor ska, genom ett aktivet ledarskap, styra och utveckla verksamheten vid skolan så att alla elever ges en likvärdig utbildning av god kvalitet i en trygg miljö. Därför ska rektor, tillsammans med elever och personal, ha ett långsiktigt arbete för att nå detta syfte. Arbetet sker genom att utifrån en analys av nuläget identifiera verksamhetens utvecklingsbehov och med grund i denna analys sedan vidta nödvändiga förbättringsåtgärder. Detta innebär exempelvis att personalen ges kompetensutveckling som motsvarar de behov som framkommit genom analys av verksamhetens förbättringsområden. Det innebär också att rektor fördelar verksamhetens resurser på ett sätt som svarar mot elevernas behov, så att alla elever ges förutsättningar att nå målen för utbildningen.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Borås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Rektorn följer upp skolenhetens resultat samt trygghet och studiero. Uppföljningen genomförs i relation till de nationella målen och dokumenteras. (1 kap. 4 §, 4 kap. 4-6 §§ och 5 kap. 3 § skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)
- Utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen beslutar rektorn om nödvändiga utvecklingsåtgärder, och dokumenterar de beslutade åtgärderna. (4 kap. 4-7 §§ skollagen; Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)
- Rektorn planerar för genomförandet av utvecklingsåtgärder och genomför dessa. Planeringen och åtgärderna dokumenteras. (4 kap. 4-7 §§ skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen.

- Rektorn ska följa upp skolenhetens kunskapsresultat i relation till de nationella målen. Uppföljningen ska dokumenteras.
- Utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen ska rektorn besluta om nödvändiga utvecklingsåtgärder och dokumentera de beslutade åtgärderna.
- Rektorn ska planera för genomförandet av utvecklingsåtgärder och genomföra dessa. Planeringen och åtgärderna ska dokumenteras.

Motivering till bedömning av brist

Bedömning

Skolinspektionen bedömer att skolenheten har brister i sitt systematiska kvalitetsarbete. Det framgår i intervju med både lärare, elevhälsa och rektor att de inte har någon tydlig uppfattning om måluppfyllelsen, verksamhetens kvalitet avseende undervisning och lärande eller vilka utvecklingsbehov som finns i verksamheten på skolenhetsnivå. I de dokument som ingetts finns en resultatsammanställning i ämnena svenska och matematik för eleverna i årskurs 3, men därutöver finns inga kunskapsresultat dokumenterade på skolenhetsnivå. Det saknas, såvitt framkommit, helt analyser av elevernas kunskapsresultat på skolenhetsnivå och några dokumenterade beslutade åtgärder som är kopplade till elevernas kunskapsresultat finns heller inte. Att kunskapsresultat inte dokumenteras eller analyseras är en trolig förklaring till den osäkerhet kring verksamhetens kvalitet och utvecklingsbehov som personalen ger uttryck för. Utan ordentliga analyser av kunskapsresultaten på skolenhetsnivå är det svårt för huvudman och rektor att veta hur verksamheten ligger till och att avgöra vilka åtgärder skolenheten behöver vidta för att utveckla utbildningen. Avsaknaden av analyser gör det också svårt att fånga upp brister i verksamheten i tid. Att det arbete som eventuellt görs inte dokumenterats gör det också svårt att få till en kontinuitet och systematik i kvalitetsarbetet vilket blir särskilt tydligt när det byts personal vid skolenheten. Av tillsynen framgår att lärarna och elevhälsan inte är delaktiga i ett övergripande kvalitetsarbete på skolenhetsnivå.

Det är tydligt att skolenheten saknar strukturer och rutiner för en systematisk uppföljning, utvärdering och utveckling av utbildningens resultat i förhållande till de nationella målen. Mot ovanstående bakgrund anser Skolinspektionen att skolenhetens systematiska kvalitetsarbete inte uppfyller författningarnas krav.

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska rektorn ansvara för att det vid skolenheten genomförs ett kvalitetsarbete som består i att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras. Om det framkommer att det finns brister i verksamheten ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas. Enligt läroplanen ansvarar rektorn för att skolenhetens resultat följs upp och

utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven. Rektorn har ansvaret för skolenhetens resultat.

Utredning

Inför tillsynen har Skolinspektionen begärt in skolenhetens dokumenterade systematiska kvalitetsarbete. Det dokument rektorn gett in som svar på denna begäran benämns "KR Undervisning och resultat Grundskola 2016 Rångedalaskolenheten F-åk6". I dokumentet anges bland annat att det inte finns välfungerande former för samverkan och kunskapsutbyte mellan lärare samt att det behövs en mer närvarande skolledning och mer kontinuitet bland personalen. I svaret på Skolinspektionens "begäran om information inför regelbunden tillsyn grundskola" finns en resultatsammanställning i ämnena svenska, matematik för eleverna i årskurs 3. Utöver detta finns inga kunskapsresultat dokumenterade på skolenhetsnivå. Rektor har inte heller kunnat visa på någon gemensam analys eller några dokumenterade beslutade åtgärder som är kopplade till elevernas kunskapsresultat inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet.

I skolenhetens likabehandlingsplan och plan mot kränkande behandling framgår att det görs en nulägesanalys och att det finns beslut om åtgärder som är kopplade till denna.

Lärarna uppger i intervju att de inte har varit delaktiga i något systematiskt kvalitetsarbete på skolenheten. Ett par lärare kan inte påminna sig om att de under sin tid vid skolenheten har medverkat i framtagandet av kvalitetsredovisningen eller i något annat på skolenhetsnivå som har att göra med det systematiska kvalitetsarbetet. Enligt lärarna jobbar de i sin egen klass med att följa upp resultaten. Lärarna uppger att det finns informella samtal kollegor emellan, på eget initiativ från lärarna, som rör elevernas kunskapsresultat.

I intervju med elevhälsans representanter frågar Skolinspektionen om elevhälsan varit delaktiga i analyser av skolenhetens resultat. Elevhälsans representanter uppger att de inte har deltagit i att analysera resultaten och att detta beror dels på rektorsbyten men också på att elevhälsan inte arbetat på det sättet på skolenheten.

Rektorn uppger att han har sett resultaten för de nationella proven i årskurs 3 men inte för årskurs 6 eftersom det inte fanns någon årskurs 6 på skolenheten förra året. Utvärdering av kunskapsresultat på skolenhet saknas, det finns inget dokumenterat kring det uppger rektorn. Det har saknats behöriga lärare på skolenheten. Kunskapsresultaten har inte varit i fokus, säger rektorn vidare.

Det saknas helt ett arbete kring kvaliteten i undervisningen och hittills har rektorn inte suttit ner med lärarna och jobbat med de frågorna.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen förenas med vite. Ett föreläggande ska, enligt 26 kap. 27 § andra stycket skollagen, förenas med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövt.

Borås kommuns verksamhet vid Rångedalaskolan uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Borås kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolinspektionen har, som framgår ovan, vid sin tillsyn kunnat konstatera omfattande brister i skolenhetens systematiska kvalitetsarbete. Skolinspektionens utredning visar bland annat att kunskapsresultat inte sammanställs eller analyseras på skolenheten. Som påtalats ovan är det, utan en sådan analys, svårt för skolenheten att veta vilka åtgärder som ska sättas in för att förbättra målfyllnelsen och utveckla verksamheten.

Enligt Skolinspektionens mening är bristerna i skolenhetens systematiska kvalitetsarbete en av förklaringarna till att det finns allvarliga brister inom övriga områden som bedömts i detta beslut. Den avsaknad av kännedom om verksamheten som det bristfälliga systematiska kvalitetsarbetet gett upphov till innebär att brister kunnat uppstå i verksamheten utan att rektor och huvudman blivit uppmärksamma på detta, och medför också att skolenheten saknat, och alltfjämt saknar, möjligheter att sätta in nödvändiga åtgärder för att säkerställa att verksamheten bedrivs utifrån kraven i skollagen och andra författningar. De brister som kunnat konstateras i verksamheten riskerar att allvarligt försvåra förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen. Det är därför angeläget att de brister som påtalats inom övriga områden, liksom i skolenhetens systematiska kvalitetsarbete, snarast rättas till.

Vid intervjuerna med rektor och lärare har det framkommit att bristerna gällande det systematiska kvalitetsarbetet har funnits under en längre tid.

Skolinspektionen bedömer, mot ovanstående bakgrund, att bristerna är sådana att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen. Därför, och då det inte av särskilda skäl kan anses obehövt, ska Skolinspektionen förena föreläggandet med vite. Denna bedömning görs mot bakgrund av bristernas allvar, de konsekvenser bristerna redan fått och framöver riskerar att få samt den tid under vilken bristerna redan fortgått. Grund för denna bedömning är också de övriga brister av allvarlig karaktär som konstaterats i verksamheten i detta beslut.

Övriga arbetsområden

Bedömning

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att skolenheten uppfyller författningarnas krav avseende följande:

Bedömning och betygssättning

Skolan ska se till att läraren gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper utifrån de nationella kunskapskraven, och ger eleven och dess vårdnadshavare information om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling. Eleven ska, när omdömen ges eller betyg sätts i olika ämnen, enbart bedömas utifrån de nationella kunskapskraven och inte utifrån andra kriterier som läraren och skolan själv upprättat. Lärarens analyser av elevernas kunskaper ska bygga på olika underlag, som tillsammans ger en bred och allsidig bild av elevernas kunskaper. I detta ingår att läraren bl.a. ska använda sig av nationella ämnesprov tillsammans med övriga muntliga och skriftliga elevprestationer. Vidare ska skolan göra eleven och dess vårdnadshavare delaktiga i elevens utveckling genom att, löpande under studietiden och genom utvecklingssamtal, informera om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling och hur denna bäst kan stödjas.

På Skolinspektionens vägnar

Björn Persson
Tf. avdelningschef

Jonas Nygren
Föredragande/utredare

Hur man överklagar, se bilaga 3

Bilagor

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Bilaga 2: Fakta om Rångedalaskolan

Bilaga 3: Överklagandehänvisning

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen granskar regelbundet all skolverksamhet i hela landet, för att se att den följer de lagar, regler och läroplaner som finns för verksamheten. Målet är att bidra till alla barns och elevers lika rätt till god utbildning i en trygg miljö, där alla når minst godkänt i alla ämnen.

Skolinspektionen granskar alla huvudmän, vilket innebär alla kommuner, utbildningsföretag och andra organisationer som driver skolverksamhet. Tillsynen görs vart tredje år. All skolverksamhet som en viss huvudman ansvarar för ingår i tillsynen. Det handlar om förskola, förskoleklass, grundskola, gymnasieskola, grund- och gymnasiesärskola, vuxenutbildning, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet.

Alla skolenheter ingår i tillsynen. Skolinspektionen prioriterar att besöka de skolor där en hög andel elever riskerar att inte få den utbildning de har rätt till. Det innebär att vi kan stanna längre på dessa skolenheter under själva tillsynsbesöket, men också att vi bättre kan följa upp att eventuella brister åtgärdas och ge råd och vägledning.

Skolinspektionen bedömer om, och i sådana fall på vilket sätt, den granskade verksamheten inte uppfyller de regler som gäller. Myndighetens granskning utgår bland annat från skollagen, förordningar och läroplaner. Bestämmelser som verksamheterna är skyldiga att följa.

När Skolinspektionen har tagit in tillräcklig information gör myndigheten en bedömning av om verksamheten lever upp till de lagar och regler som finns för verksamheten. Alla huvudmän får ett tillsynsbeslut för de verksamheter som huvudmannen ansvarar för. Dessutom får de skolenheter där Skolinspektionen fördjupat tillsynen och gjort tillsynsbesök ett eget beslut, som bara handlar om den skolenheten.

Skolinspektionen fattar också enskilda beslut avseende huvudmannens ansvarstagande över de skolformer som huvudmannen ansvarar för. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på de sakuppgifter som Skolinspektionen grundar sina bedömningar på. I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.

Bilaga 2: Fakta om Rångedalaskolan

Rångedalaskolan är en kommunal skolenhet med Borås kommun som huvudman. Skolenheten är integrerad med förskola och fritidshem. Skolenheten leds av en rektor. Vid tiden för tillsynsbesöket går det 54 elever vid skolenheten fördelat på en förskoleklass och tre åldersintegrerade klasser: årskurs 1-2, årskurs 3-4 och årskurs 5-6.

Bilaga 3: Överklagandehänvisning

Skolinspektionens beslut om föreläggande vid vite får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Överklagandet ställs till Förvaltningsrätten i Stockholm, men ska skickas eller lämnas till Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg.

Överklagandet ska ha inkommit till Skolinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om klaganden är en part som företräder det allmänna ska överklagandet dock ha inkommit inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och vilken ändring som önskas. De skäl som finns för ändring bör också anges. Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller dennes ombud.